

VILNIUS UNIVERSITY

Evelina Agota
VITKUTĖ

Professional self–government in Lithuanian public law

SUMMARY OF DOCTORAL DISSERTATION

Social sciences,
Law (S 001)

VILNIUS 2020

This dissertation was written between 2014 and 2019 in Vilnius University.

The research was supported by Research Council of Lithuania, “Erasmus+” funding programme.

Academic supervisor – Doc. Dr. Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė (Vilnius University, social sciences, law, S 001).

Dissertation Defence Panel:

Chairman – Doc. Dr. Giedrė Lastauskienė (Vilnius University, Social Sciences, Law, S 001).

Members:

Dr. Hab. Monika Namysłowska (University of Lodz, Social Sciences, Law, S 001);

Prof. Dr. Birutė Pranevičienė (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law, S 001);

Prof. Dr. Egidijus Šileikis (Vilnius University, Social Sciences, Law, S 001);

Doc. Dr. Vaidotas A. Vaičaitis (Vilnius University, Social Sciences, Law, S 001).

The dissertation shall be defended at a public meeting of the Dissertation Defence Panel at 13.00 on 11 September 2020 in auditorium of Kazimierz Leon Sapieha (302) of the Law Faculty at Vilnius University. Adress: Saulėtekio ave. 9, I building, Vilnius, Lithuania. Tel. +37052366183. E-mail: irena.kuzminskiene@tf.vu.lt.

The text of this dissertation can be accessed at Vilnius University Library, as well as on the website of Vilnius University: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius.

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Evelina Agota

VITKUTĖ

Profesinė savivalda Lietuvos viešojoje teisėje

DAKTARO DISERTACIJOS SANTRAUKA

Socialiniai mokslai,
teisė (S 001)

VILNIUS 2020

Disertacija rengta 2014 – 2019 metais Vilniaus universitete.
Mokslinius tyrimus rėmė Lietuvos mokslo taryba, „Erasmus+“ finansinė programa.

Mokslinė vadovė – doc. dr. Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė, S 001)

Gynimo taryba:

Pirmininkė – doc. dr. Giedrė Lastauskienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė, S 001).

Nariai:

dr. habil. Monika Namysłowska (Lodzės universitetas, socialiniai mokslai, teisė, S 001);

prof. dr. Birutė Pranevičienė (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė, S 001);

prof. dr. Egidijus Šileikis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė, S 001);

doc. dr. Vaidotas A. Vaičaitis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė, S 001).

Disertacija bus ginama viešame Gynimo tarybos posėdyje 2020 m. rugsėjo mėn. 11 d. 13 val. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Kazimiero Leono Sapiegos (302) auditorijoje. Adresas: Saulėtekio al. 9, I rūmai, Vilnius, Lietuva. Tel. +37052366183. El. paštas: irena.kuzminskiene@tf.vu.lt.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje ir Vilniaus universiteto interneto svetainėje adresu: <https://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>.

CONTENT / TURINYS

ABBREVIATIONS	6
SANTRUMPOS	7
SUMMARY OF DOCTORAL DISSERTATION	8
1. Relevance and problems of the research	8
2. Object, aim and objectives of the research.....	18
3. Novelty and importance of the research.....	19
4. Methodology of the research.....	21
5. Statements to be defended.....	25
6. Main results of the research	26
7. Conclusions of the research.....	27
8. List of the author's publications.....	30
9. Information about the author.....	30
DISERTACIJOS SANTRAUKA.....	33
1. Tyrimo aktualumas ir problematika	33
2. Tyrimo objektas, tikslas ir uždaviniai	42
3. Tyrimo naujumas ir reikšmė	43
4. Tyrimo metodai	44
5. Ginamieji teiginiai.....	48
6. Svarbiausi tyrimo rezultatai	49
7. Tyrimo išvados.....	50
8. Autorės publikacijų disertacijos tema sąrašas	52
9. Informacija apie autorę.....	53

ABBREVIATIONS

Advocate General	Advocate General of the European Court of Justice of European Union
Chamber of Architects	Chamber of Architects of Lithuania
Chamber of Auditors	Lithuanian Chamber of Auditors
Chamber of Dentists	Chamber of Dentist of the Republic of Lithuania
Chamber of Judicial Officers	Chamber of Judicial Officers of Lithuania
Chamber of Notaries	Chamber of Notaries of Lithuania
CJEU	Court of Justice of European Union
Competition Council	Competition Council of the Republic of Lithuania
Constitution	Constitution of the Republic of Lithuania
Constitutional Court	The Constitutional Court of the Republic of Lithuania
Convention	Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms
ECHR; (in French. – CEDH)	European Court of Human Rights (in French – <i>Cour européenne des droits de l'homme</i>)
EU	European Union
Jurisdictional Panel	Special panel of judges for considering special jurisdictional matters of general jurisdiction or administrative jurisdiction
RLA	Register of Legal Acts
Seimas	Seimas of the Republic of Lithuania
Supreme Administrative Court	Supreme Administrative Court of Lithuania
VŽ	Official Gazette “ <i>Valstybės žinios</i> ”

SANTRUMPOS

Antstolių rūmai	Lietuvos antstolių rūmai
Architektų rūmai	Lietuvos architektų rūmai
Auditorių rūmai	Lietuvos auditorių rūmai
ES	Europos Sąjunga
ESTT	Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
EŽTK	Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija
EŽTT (pranc. – CEDH)	Europos Žmogaus Teisių Teismas (pranc. – <i>Cour européenne des droits de l’homme</i>)
Generalinis advokatas	Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinis advokatas
Konkurencijos taryba	Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba
Konstitucija	Lietuvos Respublikos Konstitucija
Konstitucinis Teismas	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas
LVAT	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas
Notarų rūmai	Lietuvos notarų rūmai
Odontologų rūmai	Lietuvos Respublikos odontologų rūmai
Seimas	Lietuvos Respublikos Seimas
TAR	Teisės aktų registras
Teisingumo kolegija	Specialioji teisėjų kolegija bylos rūšinio teisingumo bendrosios kompetencijos ar administraciniam teismui klausimams spręsti
VŽ	<i>Valstybės žinios</i>

SUMMARY OF DOCTORAL DISSERTATION

1. Relevance and problems of the research

The preamble to the Constitution sets out the ambition of an open, fair, harmonious civil society and the rule of law. One of the most important ways of achieving this goal is to establish a democratic, humanistic legal order based on constitutional provisions and principles¹. Self-government (self-regulation) organizations operating in the contemporary Lithuanian legal system should mainly be considered as one of the forms of expression of civil society, where the state power is decentralized to a certain extent and the right to deal with a number of important issues is granted to citizens themselves. Some self-government organizations (e.g. local municipalities) operate particularly widely – they are involved in solving problems of all people living and active in the territory of Lithuania. Meanwhile, other self-government organizations are a form of solution of internal issues and management of a certain specific circle of individuals (e.g. a certain professional group, higher education institution, national community).

Self-government organizations operating on a professional basis are exceptional and among the most interesting forms of implementation of self-government, which, however, has been the least studied in the Lithuanian legal doctrine. Historically, self-government organizations operating on a professional basis originate even from public corporations of the ancient Rome and the medieval guilds of craftsmen and merchants². However, in the context of

¹ Constitutional Court. *Ruling of 9 December 1998 in case No. 2/98*. Paragraph 3.1 of the statement of facts.

² MANTVYDAS, P. *Korporatyvizmo praeitis (1 dalis)*. *Židinys*, 1936, No. 11, p. 442–453, 443–444; BERMAN, H. J. *Teisė ir revoliucija. Vakarų teisės tradicijos formavimasis*. Vilnius: Pradai, 1999. P. 514–516; MACHOVENKO, J. *Teisės istorija*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2013. P. 308–309, 318–319.

Lithuanian law, they do not have legal traditions which are clearly defined (or restored, reconstructed). Mainly due to these reasons in today's context, professional self-government organizations face new challenges, such as the constant change in the legal regulation of their activities, the imposed obligations to respect the principle of responsible governance and to ensure the freedom of fair competition, and the initiatives to restrict and even abolish their right to self-government.

In Lithuania, the laws granted the right of professional self-government to eight professional groups: advocates, notaries, judicial officers, patent attorneys, insolvency administrators, auditors, insurance brokers and architects. The self-government of these professional groups is implemented through associations established on the basis of laws: *the Lithuanian Bar Association, the Chamber of Notaries, the Chamber of Judicial Officers, the Institute of Patent Attorneys, the Chamber of Insolvency Administrators, the Chamber of Auditors, the Chamber of Insurance Brokers and the Chamber of Architects*³. These professional self-government associations unite a large number of entities – almost 6 thousand persons engaged in professional activities, more than 1,5 thousand persons seeking award of a certain professional title, and more than 2 thousand companies, partnerships and firms established by persons practicing a profession. There is also information in the public space about the intentions of other professions (e.g. experts in the certification of the energy

³ Paragraph 1 of Article 56 of the Law on the Bar (*VŽ*, 2004, No. 50–1632); Article 8 of the Law on the Notary Office (*Lietuvos aidas*, 1992, No. 28–810); paragraph 1 of Article 45 of the Law on Judicial Officers (*VŽ*, 2002, No. 53–2042); paragraph 2 of Article 2, Article 21 of the Law on Patent Attorneys (*RLA*, 2017, No. 11943); paragraph 1 of Article 139 of the Law on Insolvency of Legal Entities (*RLA*, 2019, No. 10324); Articles 72, 73 of the Law on the Audit of Financial Statements (*VŽ*, 1999, No. 59–1916); paragraph 1 of Article 166 of the Law on Insurance (*VŽ*, 2003, No. 94–4246); paragraph 1 of Article 2 of the Law on the Chamber of Architects (*VŽ*, 2006, No. 134–5063).

performance of buildings, real estate brokers, construction engineers) to initiate the creation of professional self-government⁴. A draft law on possibilities for psychologists to acquire the rights of professional self-government is being discussed in the Seimas⁵. Thus, the number of people implementing and participating in professional self-government can grow in the future, despite certain opposite trends in the case of one of the professional groups – dentists⁶.

Professional self-government is not explicitly mentioned in the Constitution, nor is its concept more widely disclosed in individual laws regulating professional self-government organizations. The professional self-government acquired better defined features and clearer constitutional grounds after the ruling of the Constitutional Court of 7 January 2008, which dealt with the issue of constitutionality of the requirement of mandatory membership in the Chamber of Judicial Officers, was passed. The Constitutional Court then stated that *“it is universally recognized (not only in Lithuania) that such professions controlled by the State as a judicial officer, etc. (by the way, not only legal professions) suppose self-regulation of the profession in question and an appropriate system of self-government, covering the whole of the profession (all persons who are practicing*

⁴ SEIMAS. Conference *“Professional self-government as a guarantee of quality and impartiality of expert evaluation in the process of certification of energy performance of buildings”*, 2018,

<http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15258&p_k=1&p_event_id=9406>;

DELFI.LT. *NT brokeriai atskleidė savo planą, kaip ketina kovoti su pakilusiomis aruodas.lt kainomis*, 2018, <<https://www.delfi.lt/bustas/darni-pletra/nt-brokeriai-atskleide-savo-plana-kaip-ketina-kovoti-su-pakilusiomis-aruodaslt-kainomis.d?id=79925571>>;

SA.LT. *Statybų sektoriaus asociacijos nori permainų*, 2018, <<https://sa.lt/statybu-sektoriaus-asociacijos-nori-permainu/>>.

⁵ Article 11 of draft Law No. XIII P-685(3) on Practice of Psychologists, dated 14 March 2019.

⁶ On 10 December 2019 Seimas adopted Law on Invalidation of Law No. IX-1929 on the Chamber of Dentists (*RLA*, 2019, nr. 20814) under which the self-government of dentists (which existed for 15 years) was abolished as from 1 May 2020.

*it), and, inter alia, ensure representation of that profession (persons practicing it) in relations with the state and municipal authorities and at the international level, organization of qualification improvement, uniform standards of professional ethics and control of compliance with them, as well as other control over the activities of the persons in that profession as required by laws”.*⁷

In the above-discussed jurisprudence of the Constitutional Court on the issues of professional self-government, one can see separate “cross-sections” of the legal status specific to the institution of professional self-government. First, professional self-government means the right of a profession to *self-regulate*, i.e. to a certain degree of autonomy from the State and political influence. Second, professional self-government is an expression of *the right* of representatives of a relevant profession *to form associations* in order to pursue representation of their interests and rights. Third, professional self-government is also characterized by the performance of significant *functions of public nature* – professional self-government along with the State regulate the professional activities, in many cases issue permits the practice a profession, lay down the rules of professional ethics and impose disciplinary liability, thus ensuring the quality of professional services. These elements of the legal status of professional self-government mean that in order to fully disclose the peculiarities of professional self-government, this institution should be assessed both in the context of other forms of implementation of self-government (e.g. local self-government, self-government of courts, self-government of higher education institutions) and in the context of non-governmental organizations (e.g. various associations) and public administration bodies. The compatibility of these elements (which may also be controversial) of

⁷ Constitutional Court. *Ruling of 7 January 2008 in case No. 44/06*. Paragraph 9 of the statement of facts.

the legal status characteristic of professional self-government poses a number of challenges, which are revealed in various legal practice.

Inconsistencies on the issues of professional self-government are already evident in the ECHR and CJEU judgments. Each of these courts emphasizes different characteristics of professional self-government associations and provides a different assessment of their legal nature. Since the 1981 judgment in *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium* case, the ECHR has classified professional self-government associations⁸ as the so-called “public law associations” (in French, *associations de droit public*), which have the following characteristics: they are established on the basis of law, they are integrated into the structure of the State and their activities are characterized by the exercise of administrative, legislative and disciplinary functions. The ECHR takes the view that such public law associations do not fall within Article 11 of the Convention, which provides for the freedom of association, area of operation, and they are not granted appropriate protection, i.e. they are not considered associations for the purposes of the Convention. Quite a different context to the trend to assign professional self-government entities to the public sector was given by the CJEU judgment passed in 2002 in the case *Wouters and others*, in which⁹, among other things, the CJEU assessed the legal status of the Dutch Bar self-government organisation and decided that such entities do not belong to the public (state) sector and are to be considered as associations of undertakings, which bring together persons engaged in an economic activity (provision of professional services). It has been stated that the

⁸ For example, ECHR. *Judgment of 23 June 1981 in case Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*; ECHR. *Judgment of 29 April 1999 in case Chassagnou and others v. France*. Par. 101; ECHR. *Decision of 3 April 2001 as to the admissibility of the case O.V.R. v. Russia*; ECHR. *Decision of 6 November 2003 as to the admissibility of the case Popov and others, Vakarelova, Markov and Bankov v. Bulgaria*; CEDH. *Décision de 12 October 2004 sur la recevabilité de l'affaire Bota c. Roumanie*.

⁹ CJEU. *Judgment of 19 February 2002 in case C-309/99 (Wouters and others)*.

activities of professional self-government associations and decisions regulating the activities of their members (i.e. namely functions traditionally considered to be public functions) can be assessed according to competition law requirements.

The controversial legal nature of professional self-government in general and administrative courts of Lithuania is reflected in cases where the issue whether professional self-government associations can be considered as public administration bodies was addressed. Some professional self-government associations in Lithuania (e.g. the Chamber of Auditors) are consistently recognized by courts as public administration bodies, emphasizing the functions of public character that they perform¹⁰, while others (e.g. the Lithuanian Bar Association, the Chamber of Judicial Officers) are not considered to be public administration bodies, emphasizing their status as that of non-governmental organizations, which implement the right to self-government¹¹. Such different practices are found in cases where

¹⁰ For example, Supreme Administrative Court. *Ruling of 10 January 2011 in administrative case No. I-444-16/2010*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 11 November 2011 in administrative case No. AS492-766/2011*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 3 March 2017 in administrative case No. A-2902-556/2017*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 11 April 2018 in administrative case No. A-80-438/2018*; Jurisdictional Panel. *Ruling of 7 January 2010 in jurisdictional case No. T-01/2010*; Jurisdictional Panel. *Ruling of 3 April 2012 in jurisdictional case No. T-62/2012*.

¹¹ For example, Supreme Administrative Court. *Ruling of 23 October 2009 in administrative case No. AS556-642/2009*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 11 December 2009 in administrative case No. AS442-741/2009*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 15 June 2012 in administrative case No. AS143-382/2012*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 18 June 2014 in administrative case No. AS146-261/2014*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 14 October 2015 in administrative case No. AS-1214-552/2015*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 30 November 2015 in administrative case No. AS1360-146/2015*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 9 December 2015 in administrative case No. eAS1418-146/2015*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 9 January 2017 in administrative case No. I-9-756/2017*; Supreme Administrative Court. *Ruling of 8*

actions or omissions of professional self-government associations of essentially identical character were complained about, most often these were certain decisions taken by the bodies of associations in respect of their members relating to the restriction or cancellation of the right to pursue a professional activity.

Inconsistencies on the issues of professional self-government are also evident in activities of the legislator. When considering issues of establishing the right of self-government for individual professions in the Seimas (particularly in recent years), the same issues that would seem already clear and solved in case of self-government of other professions, continue to be raised, for example, when the establishment of professional self-government of architects and patent attorneys was considered, it was doubted whether compulsory membership in professional self-government associations would be compatible with their legal status as persons having the legal form of an association, it was also doubted whether these professions can be considered as professions controlled by the State, for which the right to self-government is guaranteed¹². Another significant aspect is the uneven position of the legislator on the issues of support for professional self-government as an alternative to State control and regulatory activities. On the one hand, emphasizing the advantages of a self-regulatory system, the number of professional self-government entities has increased in recent years, in 2016 the self-government of

June 2017 in administrative case No. eAS-517-438/2017; Jurisdictional Panel. Ruling of 8 December 2016 in jurisdictional case No. T-103/2016; Lithuanian Court of Appeal. Ruling of 22 March 2018 in civil case No. e2-378-180/2018.

¹² Conclusion of the Legal Department of the Office of the Seimas, dated 13 May 2016, on draft Law No. XIIP-4374 on Amending Articles 1, 2, 3, 4 and 11 and Invalidation of Article 18 of Law No. X-914 on the Chamber of Architects; Letter No. (15.27-91)-3 of the Ministry of Economy “Regarding the draft Law of the Republic of Lithuania on Patent Attorneys”, dated 9 March 2015, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/6560e940c65411e48799bc57840226ce?jfwid=t_b078lp9w>. Par. 10; Conclusion of the Legal Department of the Office of the Seimas, dated 25 July 2016, on draft Law No. XIIP-4628 on Patent Attorneys.

architects, in 2017 the self-government of patent attorneys were created, in 2018 the powers of the Chamber of Insurance Brokers were considerably reinforced, giving it the authority to grant a right to persons to pursue the activities of an insurance broker and to withdraw this right, also, the Chamber of Insolvency Administrators started to operate in 2020¹³. In contrast, treatment of another professional self-government association – the Chamber of Dentists – has been different: it has been continuously proposed to narrow its powers and in end of the year 2019 the self-government of dentists was altogether abolished¹⁴. Within this context, the draft law on amending the Law on Public Administration¹⁵ initiated by the Ministry of the Interior in 2019 should be mentioned in particular. The original version thereof proposed (though later this proposal was dropped¹⁶) not only to exclude the possibility for newly established associations to conduct public administration, but also provided for the obligation to review all public administration powers held by associations currently (thus, also by associations implementing professional self-government) and to transfer them to other entities, unless such transfer were objectively impossible. In such a way it was sought to abolish the major part of functions currently performed by professional self-government associations.

In the context of executive power, the European Commission has paid most attention on regulating professions and their self-

¹³ Law on Amending Articles 1, 2, 3, 4 and 11 and Invalidation of Article 18 of Law No. X-914 on the Chamber of Architects (*RLA*, 2016, No. 26508); Law on Patent Attorneys; Articles 44 and 46 of the Law on Amending Law No. IX-1737 on Insurance (*RLA*, 2018, No. 6971); Article 156 of the Law on Insolvency of Legal Entities.

¹⁴ Law on Invalidation of Law No. IX-1929 on the Chamber of Dentists.

¹⁵ Article 1, paragraph 5 of Article 3 of draft Law No. 19-3162(3) on Amending Law No. VIII-1234 of the Republic of Lithuania on Public Administration, dated 30 September 2019.

¹⁶ Draft Law No. XIIIIP-4142 on Amending Law No. VIII-1234 of the Republic of Lithuania on Public Administration, dated 7 November 2019.

government. Since 2004, the European Commission has prepared a number of program documents¹⁷ highlighting the importance of activities of liberal professions in the EU in the aim to become the most competitive knowledge-based economy in the world: the liberal professions account for almost 9% of the gross domestic product of the entire EU and even one third of the EU services sector. The European Commission is encouraging Member States to review their regulation of professions (both at national level and at the level of professional self-government) in order to remove requirements that restrict competition in the services sector. It is in this context of promoting competition that it should be emphasized that in Lithuania, it is the Competition Council that has dealt with professional self-government issues quite a lot. It has adopted two resolutions on professional self-government associations¹⁸, in which it took the

¹⁷ EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission – Report on Competition in Professional Services*. COM(2004) 83 final; EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Professional Services – Scope for more reform*. COM(2005) 405 final. P. 3; EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation of the Services Directive. A partnership for new growth in services 2012–2015*. COM(2012) 261 final; EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Entrepreneurship 2020 Action Plan – Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe*. COM(2012) 795 final; EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on evaluating national regulations on access to professions*. COM(2013) 676 final. P. 2, 10; EUROPEAN COMMISSION. *Final report of the working group – Action lines for bolstering the business of liberal professions*, 2015, <<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/15134/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>>. P. 5, 10–13.

¹⁸ Competition Council. *Resolution No. 2S–15 of 21 June 2007*; Competition Council. *Resolution No. 2S–2(2018) of 26 April 2018*.

position that the Chamber of Auditors and the Chamber of Notaries acted as associations of undertakings and assessed the compatibility of their actions with the Law on Competition. Although, it would seem that the resolutions of the Competition Council were adopted in accordance with the above-mentioned case law and position of the CJEU on professional self-government associations, it should be stressed that at least the resolution concerning the Chamber of Notaries was taken particularly critically – the Chamber of Notaries called the position of the Competition Council not only unreasonable but also illogical and even “absurd” (sic!)¹⁹. At a similar time, the Competition Council also issued a warning to the Chamber of Architects regarding certain aspects of their activities and a possible conflict of interest, but in this case the Chamber of Architects was already seen as an entity performing a public administration function, i.e. quite differently from the Chamber of Notaries²⁰. Such practical situations illustrate the existing disagreement in principle (and even conflict) on essential aspects of the legal nature of professional self-government particularly well.

More detailed studies of the institution of professional self-government, revealing the theoretical concept of professional self-government and the practical issues of its organization, as well as

¹⁹ STRAČKAITIS, M. Report in the international conference “25 years of the reform of the Lithuanian notary office” on 2 December 2017. *Notariatas*, No. 26, 2018, p. 6–8. P. 7; CHAMBER OF NOTARIES. *Notarų rūmai: Konkurencijos taryba nubaudė notarų savivaldą už galiojančių teisės aktų laikymąsi*, 2018, <<https://www.notarurumai.lt/naujienos/notarai-ziniasklaidoje/notaru-rumai-konkurencijos-taryba-nubaude-notaru-savivalda-uz-galiojanciu-teises-aktu-laikymasi>>; CHAMBER OF NOTARIES. *Teismas panaikino visus kaltinimus Notarų rūmams, priminė konkurencijos prievaidams teisės pradžiamokslį*, 2019, <<https://www.notarurumai.lt/naujienos/naujienos/teismas-panaikino-visus-kaltinimus-notar-rumams-primin-konkurencijos-prievaidams-teiss-pradiamoksl>>.

²⁰ COMPETITION COUNCIL. *Architektų rūmai įspėti dėl galimo interesų konflikto*, 2019, <<http://www.kt.gov.lt/lt/naujienos/architektu-rumai-ispeti-del-galimo-interesu-konflikto>>.

clearly defining the legal status of professional self-government, could help to answer the problem issues arising in the legal practice discussed above and to form a certain critical position with regard to the legal processes in the field of professional self-government at the national and EU level.

2. Object, aim and objectives of the research

The object of this scientific research is the institution of professional self-government in Lithuanian public law²¹. The research covers the following aspects of professional self-government: the relationship of professional self-government with other forms of the implementation of self-government, the constitutional status of professional self-government, the properties defining professional self-government, the bodies implementing professional self-government and their classification, the organizational structure of professional self-government, the functions exercised by professional self-government and its financing, the relationship between professional self-government and state institutions, as well as the elements specific to the legal status of professional self-government.

The research is focused on the national framework of activities of professional self-government associations in Lithuania and is therefore primarily carried out in the context of national constitutional and administrative law. The research studies Lithuanian national legal acts and national case law on professional self-government issues, it also assesses the jurisprudence of supranational courts – the ECHR and the CJEU – which is particularly relevant for the notion of national professional self-government, as well as works of foreign law researchers analysing it. In order to provide a broader view of the various possible aspects of the functioning of professional self-government, the dissertation addresses certain aspects of the notion of

²¹ This research does not cover criminal law and criminal procedural law branches.

and legal problems in connection with professional self-government highlighted in the legal doctrines of selected foreign countries such as Germany, France, the United Kingdom and Poland.

As professional self-government is implemented through separate legal entities – professional self-government associations, this research does not analyse the professional activities and ethics of persons carrying out such professional activities (advocates, notaries, judicial officers, patent attorneys, insolvency administrators, auditors, insurance brokers and architects), regulation of such activities or the issues of the legal status of persons carrying out such professional activities.

The aim of this research is to investigate the institution of professional self-government, which is a characteristic of Lithuanian public law, and its legal basis, i.e. to formulate a concept of professional self-government, to define the characteristic features of organization and activities of professional self-government and to assess the problems of the legal status of professional self-government.

To achieve this aim, the following tasks are addressed:

1) the concept and main characteristics of professional self-government, as one of the forms of implementation of self-government, are defined;

2) the main legal elements of the organization and activities of professional self-government – such as organizational structure, financing procedure and functions – are identified and studied;

3) the problems of the legal status of professional self-government are assessed, revealing the need to consider professional self-government associations as a special category of associations.

3. Novelty and importance of the research

In Lithuanian law science, the professional self-government as a separate legal institution has not been thoroughly studied and evaluated. So far, there is a lack not only of specific research on

individual issues of professional self-government (e.g. the requirement of compulsory membership, functions of public character), but even of more extensive research defining the very concept of professional self-government. The formulation of the concept of professional self-government proposed in the dissertation is primarily important for the Lithuanian law science as it is the first legal research that describes in detail the professional self-government, establishes the basis of its organization and evaluates the problems of the legal status of professional self-government.

The research constructs the concept of professional self-government by highlighting the characteristics typical of this institution (describing its essence) and by assessing this institution in the system of other forms of implementation of self-government. The historical issues of constitutional legal regulation and the circumstances of formation of certain professional self-government associations addressed in the research contribute to the reconstruction of some legal traditions of professional self-government. The research, for the first time, after a detailed definition of the characteristics of professional self-government, identifies in one place *all* professions with the right to professional self-government and associations implementing professional self-government – until now, researches would address only cases of some professional self-government associations and no exhaustive list of entities implementing professional self-government has been anywhere presented (recorded). The research includes a comprehensive analysis of the legal basis for organisation of activities of associations implementing professional self-government (internal structure, financing, performance of functions), also discloses the relationship of these associations with separate other categories of public legal entities (such as public administration bodies, associations of undertakings and voluntary associations).

The research also provides practical solutions to the problems. The dissertation suggests changing the national case law on certain issues, provides a critical assessment of the jurisprudence of the ECHR and

the CJEU and of the initiatives proposed by the European Commission to improve the legal regulation. The dissertation could be used as one of sources for future drafting of legislative proposals to create new professional self-government associations or to change the powers of currently existing professional self-government associations.

4. Methodology of the research

The following research methods have been used in performance of this research.

The *linguistic* method was used as an initial research method, analysing the provisions enshrined in the Constitution and in laws, the assessment given in case law relating to issues of professional self-government. The method was used to investigate whether the same wording used in different legal acts and court decisions could be interpreted in identical or different ways and whether the words used are words of the standard or specialized language, etc. Linguistic method was particularly important when suggesting to use certain concepts (e.g. personal self-government), also when providing suggestions to amend court practice and drafting the conclusions of the dissertation.

The *systematic* method of research was used to emphasize that the professional self-government is a part of a certain system, of a whole and has a clear place in that system, for example, in determining the place of professional self-government among other forms of implementation of self-government, assigning the professional self-government associations to the system of public administration bodies, however, in a separate category of associations. The research covers all professional self-government associations operating in Lithuania in order to provide a systematic (general) approach to the organizational structure common to all of them, sources of financing and functions.

The *logical* method of research was used throughout the research to clarify and define the basic characteristics of professional self-

government and to formulate the concept of professional self-government. The logical method was most widely used in analysing the arguments in decisions of national and supranational courts, also in order to identify the controversies and inconsistencies found in some of those decisions, and in making suggestions regarding arguments that might be used by courts.

The method of *analysis of documents and other sources of research* was used to analyse the works of legal doctrine and historiography of law and the legal regulation (Constitution, EU legal acts, laws, implementing regulations, regulations adopted by professional self-government associations) published until 1 June 2020. It should be separately noted that the new wording of the Law on Public Administration was adopted on 28 May 2020²². This new wording will take effect as from 1 November 2020; therefore, the dissertation refers to the Law on Public Administration applicable as on 1 June 2020, however, also provides evaluation if relevant provisions will also remain in the newly amended law. This research method was also used for analysing the case law of the ECHR, the CJEU, the Constitutional Court, Lithuanian courts of general competence and administrative courts, which is relevant for this research and which was selected based on qualitative criteria, dated until 1 June 2020: 1) all judgments of the ECHR adopted before the indicated date and related to the legal status of professional self-government associations and their relationship to the protection of the freedom of association enshrined in the Convention; 2) all judgments of the CJEU adopted before the indicated date and related to the possibility to apply the competition law provisions to professional self-government associations, as well as the Opinions of the Advocate General presented in those cases; 3) all rulings of the Constitutional Court adopted before the indicated date on issues of professional self-government; 4) main rulings of the

²² Law on amending the Law on Public Administration No. VIII-1234 (*RLA*, 2020, No. 12819).

Constitutional Court adopted before the indicated date, which formulate the constitutional doctrine on the issues of the right to self-government, the freedom of association, the concept of institutions performing the State functions, the principle of democracy and the principle of responsible governance; 5) main judgments of courts of general competence adopted before the indicated date in cases where certain issues related to the professional self-government (e.g. professional self-government bodies, powers, legal status) were dealt with; 6) all decisions and judgments of the Supreme Court of Lithuania, the Supreme Administrative Court, the Jurisdictional Panel, Lithuanian Court of Appeal, the Vilnius Regional Court, the Vilnius Regional Administrative Court, the Lithuanian Administrative Disputes Commission in cases where the classification or non-classification of professional self-government associations as public administration bodies was pronounced on and which were adopted from 1 January 2007 (when the provisions of the Law on Public Administration, classifying associations as public administration bodies came into force) until the indicated date.

In two cases, the method of *comparative law research* was used. First of all, it was used to compare all professional self-government associations operating in Lithuania in various aspects of their activities, such as their functions, their powers, the competence of their bodies, the powers of state institutions to control the relevant professional self-government associations. The comparative method was also used to disclose certain aspects of the concept, organization and legal status of professional self-government, which are specific to other foreign countries such as Germany, France, the United Kingdom (specifically, to English law, which applies in England and Wales) and Poland. Germany, France and the United Kingdom (specifically, the English law system) were chosen for the comparative study as the countries with particularly old but, at the same time, very different systems and traditions of professional self-government and public administration – it was sought to show that, despite the differences in the legal systems of these countries, all of them have the institution of

professional self-government. Poland was chosen as a country which is close to Lithuania both historically and from the point of view of the system of law, where professional self-government is directly enshrined in the Constitution, which is very exceptional among all European countries. The position of the legal doctrine of the countries in question on professional self-government issues was used for illustrative purposes as it is highly influenced by national systems of constitutional and administrative law and national legal traditions, therefore, in many cases, it cannot be directly adapted (transposed) to professional self-government in Lithuania.

The *historical research* method was needed, first of all, because an important part of the Lithuanian legal doctrine on professional self-government was formulated in Lithuania in the 3rd and 4th decades of the 20th century. When analysing this legal doctrine, it was important to assess the legal regulation in force at the time and certain historical circumstances. The historical research method was also used to determine whether the professional self-government was historically regulated at the constitutional level, also discussing certain circumstances in formation of individual professional self-government associations. The use of the historical research method in this research has contributed to the reconstruction of at least a part of the Lithuanian legal tradition on issues of professional self-government. The dissertation does not study legal issues of professional self-government from the period when Lithuania was a part of the Russian Empire or the Union of Soviet Socialist Republics, as they are not considered to be periods of continuity of the Lithuanian legal traditions²³.

²³ ŽALIMAS, D. *Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. kovo 11 d. tarptautiniai teisiniai pagrindai ir pasekmės*. Vilnius: The Institute of Democratic Politics, 2005. P. 324, 325, 330, 331; VAIČAITIS, V. A.; *et. al.* 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulės istorinė retrospektyva. *Lietuvos konstitucionalizmo istorija (istorinė Lietuvos konstitucija). 1937 m. – 1566 m. – 1791 m. – 1918 m. – 1990 m.* Edited by V. A. Vaičaitis. Vilnius: Vilnius University

The *teleological research* method and the method of the *legislator's intent* were important in analysing the *travaux préparatoire* material – the preparatory documents of the Lithuanian and EU institutions, mainly draft laws, their explanatory letters and comments on drafts, with a view to determining the aims and the purpose of the legal institutions and categories discussed in the dissertation, also what the legislator wanted to achieve in drafting and approving them.

5. Statements to be defended

1) The professional self-government should be considered as *expressis verbis* non-constitutionalised form of implementation of personal self-government, characterized by the special subjects of such self-government, the special procedure of the creation (establishment) of self-government, the requirement for compulsory participation in the self-government and the performance of dual functions – both of private and public nature.

2) It should be regarded that the main distinction of the activities of associations implementing professional self-government is exercise of a public nature functions (delegated by the State) (such as granting and withdrawal of the right to practise a profession, regulation of and control over professional activities) independently and/or together with the responsible state institutions.

Publishing House, 2016, p. 63–200. P. 64, 65; MAKSIMAITIS, M. 1918–1940 metų Lietuvos konstitucijos. *Lietuvos konstitucionalizmas. Ištakos, raida ir dabartis*. Edited by D. Žalimas, et. al. Vilnius: Constitutional Court of the Republic of Lithuania, 2018, p. 67–92. P. 88; JAKUBČIONIS, A.; SINKEVIČIUS, V.; ŽALIMAS, D. Sovietų Sąjungos agresija ir Lietuvos okupacija 1940–1990 metais. Pasipriešinimas sovietinei okupacijai: Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija. *Lietuvos konstitucionalizmas. Ištakos, raida ir dabartis*. Edited by D. Žalimas, et. al. Vilnius: Constitutional Court of the Republic of Lithuania, 2018, p. 93–123. P. 93.

3) Associations that implement professional self-government should be considered a *sui generis* category of associations, which have different elements of legal status (a public administration body, an association of undertakings, an entity implementing self-government) and which do not enjoy the same scope of protection of the freedom of association and the same autonomy in respect of public authorities as voluntary associations.

6. Main results of the research

The results of the research are presented in three parts of the dissertation and in the annexes. The first reciting part of the dissertation analyses the *concept of professional self-government*: 1) professional self-government is assessed in the context of other forms of self-government implementation (territorial self-government and self-government of persons) and its place in the self-government system is determined; 2) the establishment (or non-establishment) of professional self-government in historical constitutional sources and in the current Constitution is also studied, the constitutional grounds of professional self-government are also discussed; 3) main characteristics of professional self-government are formulated; 4) all entities implementing professional self-government in Lithuania, which bring together legal, financial, health care and technical professions, are listed, classified and described.

The second reciting part of the dissertation analyses the *organizational principles and main activities of professional self-government*: 1) the organizational structure characteristic of professional self-government is studied – the general meeting of members, the management bodies and ethics supervisory bodies and their functions; 2) the functions exercised by professional self-government are analysed and classified, dividing them into two categories – functions of private and public nature; 3) the issues of financing the professional self-government are discussed, considering such specific sources of funding as membership fees and special

purpose contributions; 4) the actions of state institutions in cooperation with and/or in control of professional self-government are studied.

The third reciting part of the dissertation analyses the *problems of the legal status of professional self-government*, highlighting the various sections of the assessment of professional self-government: 1) the possibility to consider professional self-government associations as public administration bodies is assessed, cases and conditions when professional self-government associations act as public administration bodies are discussed and the legal consequences related to such an assessment of theirs are specified; 2) the practice of classifying professional self-government associations as associations of undertakings in terms of competition law is assessed; 3) it is assessed that, because of their specific characteristics, professional self-government associations should be regarded as a *sui generis* category of associations, as it does not have certain essential features of the freedom of association.

The annexes to the dissertation provide systemised information of a large scope collected during the research, supporting certain issues discussed in the dissertation.

7. Conclusions of the research

1. *Professional self-government is one of the forms of implementation of self-government of persons in Lithuania, which, in the context of territorial self-government and other forms of self-government of persons, is distinguished by all four essential features (peculiarities):* 1) the right to professional self-government is granted on a personal (non-territorial) basis to special entities – the state controlled professions; 2) unlike in cases of territorial self-government and other categories of self-government of persons, there is no legal tradition to regulate professional self-government by legal acts of the constitutional level, therefore, the creation or non-creation, modification and repeal of its legal regulation depends on the will of

the legislator; 3) the universality of the participation of a certain group of persons in professional self-government and the financing of this self-government is ensured by the requirement of compulsory membership (and the compulsory membership fee) for representatives of the profession concerned; 4) professional self-government is characterized by exercise of dual functions – not only of a private but also of public nature (delegated by the State), therefore, it should be regarded that the constitutional grounds for professional self-government are not only the principle of the freedom of association, as indicated *expressis verbis* in the jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania, but also the provisions of the Constitution, which define the system of state institutions and the requirements for the functioning of these institutions, such as the principles of democracy and responsible governance.

2. The exercise of public functions delegated to professional self-government by laws (in particular such as granting and withdrawal of the right to practise a profession, regulation of professional activities and control over their performance) entails certain peculiarities of the organization of activities of professional self-government associations: 1) professional self-government associations have specialized professional ethics supervisory bodies which are specific only to them – courts of honour, which are authorized to examine disciplinary cases against persons practising a relevant profession and impose disciplinary liability on them. Although courts of honour are not considered to be courts within the meaning of Article 109 of the Constitution, however persons held subject to disciplinary liability in these courts must enjoy very broad procedural guarantees arising from Article 6 of the Convention; 2) state institutions have relatively broad powers, acting with (in cooperation with) professional self-government in a relevant field, to carry out regulation of professional activities, to grant or withdraw the right to practise a profession, also the right to control persons practising a profession. Professional self-government associations and state institutions act in these areas by sharing competences (powers to regulate and control) with regard to

persons practising a profession. State institutions also have powers to exercise control over professional self-government by means provided for in laws (usually, by requiring submission of various information and having the power to challenge decisions of professional self-government bodies in court).

3. *The legal status of associations implementing professional self-government is to be assessed in three different aspects, which make those entities exceptional:* 1) for the purposes of the Law on Public Administration, professional self-government associations carry out public administration (the adoption of regulatory and individually applicable administrative acts, the control over implementation of laws and administrative decisions and the provision of administrative services) and, as far as this activity is concerned, they are public administration bodies. The basis for recognising professional self-government associations as public administration bodies is the functional notion of a public administration bodies established in the Law on Public Administration and the principle of responsible governance; 2) in terms of competition law, professional self-government associations may, in certain cases, be recognized as associations of undertakings, but such a legal qualification of theirs must not go beyond the limits of competition law and has no effect on the fact that such associations may be considered as public administration bodies; 3) though professional self-government associations have the legal form of associations, one of the essential elements of the doctrine of the freedom of association is not specific to them – the right to join or not to join an association, exercised by an individual acting on his/her own free will; also due to the performance of public functions (delegated by the State) by professional self-government associations, autonomy of these associations in relation to the public authorities is limited to some degree. Professional self-government associations must be treated as a separate *sui generis* category of associations, for which justified limitations of the freedom of association are applicable, thus defining

a clear place of professional self-government associations in the Lithuanian system of public legal entities.

8. List of the author's publications

1. VITKUTĖ, E. A. Asociacijų priskyrimo viešojo administravimo subjektams problematika. *Teisė*, 2018, No. 106, p. 114–129.
2. VITKUTĖ, E. A. Regulatory framework for liberal professions in EU: threats and challenges that will be posed by *Brexit*. *How Deep is Your Law? Brexit. Technologies. Modern Conflicts: conference papers*. Vilnius: Vilnius University, 2017, p. 426–437.
3. VITKUTĖ, E. A. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nustatyti profesinės savivaldos požymiai ir jų vertinimas. *Teisė*, 2016, No. 101, p. 176–187.
4. VITKUTĖ, E. A. Regulation of liberal professions: public protection or restrictions on competition. *Security as the purpose of law: conference papers*. Vilnius: Vilnius University, 2015, p. 268–277.
5. AMBRAZEVIČIŪTĖ, K.; KAVOLIŪNAITĖ-RAGAUŠKIENĖ, E.; VITKUTĖ, E. A. *Architektų profesinės savivaldos Lietuvoje ypatumai*. Vilnius: The Law Institute of Lithuania, 2014, <<http://www.architekturumai.lt/wp-content/uploads/LTI-analize-del-architektu-profesines-savivaldos.pdf>>.

9. Information about the author

Studies in higher education institutions

2014–2019 PhD studies at Vilnius University, Faculty of Law (Lithuania)

2016 – PhD studies according to the *Erasmus+* program at the Ruprecht Karl University of Heidelberg, Institute for German and European Administrative Law (Germany).

2007–2008 studies according to the *Erasmus* program at Ghent University, Faculty of Law and Criminology (Belgium)

2004–2009 studies at Vilnius University, Faculty of Law (Lithuania), Master of Laws

Professional career

Since 2020 compliance officer at *Swedbank, AB*

2014–2020 advocate at law firm *PricewaterhouseCoopers Legal Bukauskas ir partneriai*

2012–2014 lawyer at *UAB PricewaterhouseCoopers*

2012 award of the professional qualification of an advocate

2008–2012 lawyer at law firm *TGS Baltic*

Academic activities

In 2014, 2015 and 2017, E. A. Vitkutė worked in the Law Institute of Lithuania as a Junior Research Fellow, participated in writing the following research papers (with other co-authors): *Korupcija privačiame sektoriuje: normatyvinė samprata ir paplitimas tam tikrose srityse, Galimybės siaurinti teismo funkcijas administracinių teisės pažeidimų procese, Teisinio reguliavimo ex–post vertinimo perspektyvos Lietuvoje.*

In 2015, the PhD candidate received an annual PhD studies scholarship from the Research Council of Lithuania for achievements in academic activities.

International academic events

1. 2017, making a presentation “Regulatory framework for liberal professions in EU: threats and challenges that will be posed by

- Brexit” in the 5th International Conference of PhD Students and Young Researchers *How deep is your law? Brexit. Technologies. Modern Conflicts* organised by the International Network of Doctoral Studies in Law, which was held in Vilnius University.
2. 2016, making a presentation “Administrative liability of legal entities: impact of ECHR to the development of procedural rules in Lithuania” in the academic seminar *Impact of European Court of Human Rights Decisions on Domestic Law* organised by the International Network of Doctoral Studies in Law, which was held in Université Paris Ouest Nanterre La Défense.
 3. 2015, making a presentation “Regulation of liberal professions: public protection or restrictions on competition” in the 3rd International Conference of PhD Students and Young Researchers *Security as the Purpose of Law* organised by the International Network of Doctoral Studies in Law, which was held in Vilnius University.
 4. 2014, making a presentation “EU Initiative of Better Regulation and its Status in Lithuania” in the international academic conference *Political and Economic Challenges Stimulating Strategic Choices Towards Europe of Knowledge*, which was held in Kaunas University of Technology, Institute of Europe.

DISERTACIJOS SANTRAUKA

1. Tyrimo aktualumas ir problematika

Konstitucijos preambulėje įtvirtintas atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis. Vienas svarbių šio siekio įgyvendinimo būdų yra demokratinės, humanistinės teisinės tvarkos įtvirtinimas remiantis konstitucinėmis nuostatomis ir principais²⁴. Dabartinėje Lietuvos teisinėje sistemoje veikiančios savivaldos (savireguliacijos) organizacijos pirmiausiai ir laikytinos viena iš pilietinės visuomenės išraiškos formų, kai valstybės valdžia yra tam tikra apimtimi decentralizuojama ir teisė spręsti daugelį svarbių klausimų suteikiama patiems piliečiams. Kai kurios savivaldos (pvz., vietos savivaldybės) veikia itin plačiai – dalyvauja sprendžiant visų Lietuvos teritorijoje gyvenančių ir veikiančių asmenų problemas. Tuo tarpu kitos savivaldos yra tam tikro specialaus rato asmenų (pvz., tam tikros profesinės grupės, aukštosios mokyklos, tautinės bendruomenės) vidaus klausimų sprendimo bei valdymo forma.

Būtent profesinių pagrindų veikianti savivalda yra išskirtinė ir daugeliu kūrimo bei įgyvendinimo aspektų itin įdomi, tačiau Lietuvos teisės doktrinoje dar palyginti mažai tirta savivaldos įgyvendinimo forma. Istoriniu požiūriu profesiniu pagrindu veikiančios savivaldos organizacijos kildinamos net iš Senovės Romos viešųjų korporacijų bei viduramžiais veikusių amatininkų ir pirklių gildijų²⁵. Vis dėlto, Lietuvos teisės kontekste jos neturi aiškiai apibrėžtų (ar atkurtų, rekonstruotų) teisinių tradicijų. Iš dalies dėl to, šių dienų kontekste, profesinės savivaldos organizacijos susiduria ir su naujais iššūkiais –

²⁴ Konstitucinis Teismas. *1998 12 09 nutarimas byloje nr. 2/98*. Konstat. d. 3.1 p.

²⁵ MANTVYDAS, P. Korporatyvizmo praeitis (1 dalis). *Židinys*, 1936, nr. 11, p. 442–453. P. 443–444; BERMAN, H. J. *Teisė ir revoliucija. Vakarų teisės tradicijos formavimasis*. Vilnius: Pradai, 1999. P. 514–516; MACHOVENKO, J. *Teisės istorija*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2013. P. 308–309, 318–319.

nuolatine jų veiklos teisinio reguliavimo kaita, įpareigojimais laikytis atsakingo valdymo principo bei užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, taip pat jų savivaldos teisės ribojimo ir net panaikinimo iniciatyvomis.

Lietuvoje įstatymais profesinės savivaldos teisė šiuo metu yra suteikta aštuonioms profesinėms grupėms – advokatams, notarams, antstoliams, patentiniams patikėtiniams, nemokumo administratoriams, auditoriams, draudimo brokeriams bei architektams. Šių profesinių grupių savivalda įgyvendinama per įstatymų pagrindu įsteigtas asociacijas – *Lietuvos advokatūrą, Notarų rūmus, Antstolių rūmus, Patentinių patikėtinių institutą, Nemokumo administratorių rūmus, Auditorių rūmus, Draudimo brokerių rūmus ir Architektų rūmus*²⁶. Minėtos profesinės savivaldos asociacijos vienija didelį subjektų ratą – beveik 6 tūkstančius profesine veikla besiverčiančių asmenų, daugiau nei 1,5 tūkstančio tam tikro profesinio vardo siekiančių asmenų ir daugiau nei 2 tūkstančius profesinę veiklą vykdančių asmenų įsteigtų bendrovių, bendrijų ir kontorų. Viešojoje erdvėje yra informacijos ir apie kitų profesijų (pvz., pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertų, nekilnojamojo turto brokerių, statybos inžinierių) ketinimus inicijuoti profesinės savivaldos kūrimą²⁷. Seime svarstomas įstatymo projektas dėl psichologų

²⁶ Advokatūros įstatymo (*VŽ*, 2004, nr. 50–1632) 56 str. 1 d.; Notariato įstatymo (*Lietuvos aidas*, 1992, nr. 28–810) 8 str.; Antstolių įstatymo (*VŽ*, 2002, nr. 53–2042) 45 str. 1 d.; Patentinių patikėtinių įstatymo (*TAR*, 2017, nr. 11943) 2 str. 2 d., 21 str.; Juridinių asmenų nemokumo įstatymo (*TAR*, 2019, nr. 10324) 139 str. 1 d.; Finansinių ataskaitų audito įstatymo (*VŽ*, 1999, nr. 59–1916) 72, 73 str.; Draudimo įstatymo (*VŽ*, 2003, nr. 94–4246) 166 str. 1 d.; Architektų rūmų įstatymas (*VŽ*, 2006, nr. 134–5063) 2 str. 1 d.

²⁷ SEIMAS. Konferencija „Profesinė savivalda – PENS ekspertinio vertinimo kokybės ir nešališkumo garantas“, 2018, <http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15258&p_k=1&p_event_id=9406>; DELFI.LT. *NT brokeriai atskleidė savo planą, kaip ketina kovoti su pakilusiomis aruodas.lt kainomis*, 2018, <<https://www.delfi.lt/bustas/darni-pletra/nt-brokeriai-atskleide-savo-plana-kaip-ketina-kovoti-su-pakilusiomis-aruodas.lt>>

galimybių įgyti profesinės savivaldos teises²⁸. Taigi profesinę savivaldą įgyvendinančių ir joje dalyvaujančių asmenų skaičius ateityje gali augti, nepaisant tam tikrų priešingų tendencijų vienos iš profesinių grupių – odontologų²⁹ – atveju.

Profesinė savivalda nėra tiesiogiai paminėta Konstitucijoje, jos samprata nėra plačiau atskleista ir atskiruose profesinę savivaldą numatančiuose įstatymuose. Labiau apibrėžtus bruožus bei aiškesnius konstitucinius pagrindus profesinė savivalda įgavo po Konstitucinio Teismo 2008 01 07 nutarimo, kuriame buvo spęstas privalomos narystės Antstolių rūmuose reikalavimo konstitucingumo klausimas. Tuomet Konstitucinis Teismas konstatavo, kad „[v]isuočiai – ne tik Lietuvoje – pripažįstama, kad tokios valstybės kontroliuojamos profesijos kaip antstolio ir kt. (beje, ne vien teisinės profesijos) suponuoja atitinkamos profesijos savireguliaciją ir atitinkamą savivaldos sistemą, kuri apima visą šią profesiją (visus ja besiverčiančius asmenis) ir užtikrina inter alia atstovavimą tai profesijai (ja besiverčiantiems asmenims) esant santykiams su valstybės ir savivaldos institucijomis bei tarptautiniu lygiu, kvalifikacijos tobulinimo organizavimą, vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi kontrolę, taip pat kitokią įstatymų reikalaujamą tos profesijos asmenų veiklos kontrolę³⁰.“

Aptartoje Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje profesinės savivaldos klausimais galima išvelgti profesinės savivaldos institutui būdingus atskirus teisinio statuso „pjūvius“. Pirma, profesinė savivalda reiškia profesijos teisę į *savireguliaciją*, t. y. tam tikrą autonomiją nuo valstybinės valdžios ir politikos įtakos. Antra,

[kainomis.d?id=79925571](https://www3.lis.vni.lt/kainomis.d?id=79925571)>; SA.LT. *Statybų sektoriaus asociacijos nori permainų*, 2018, <<https://sa.lt/statybu-sektoriaus-asociacijos-nori-permainu/>>.

²⁸ 2019 03 14 Psichologų praktinės veiklos įstatymo projekto nr. XIII P-685(3) 11 str.

²⁹ 2019 12 10 Seimas priėmė Odontologų rūmų įstatymo nr. IX-1929 pripažinimo netekusiu galios įstatymą (*TAR*, 2019, nr. 20814), kuriuo nuo 2020 05 01 panaikinta iki tol 15 metų veikusi odontologų profesinė savivalda.

³⁰ Konstitucinis Teismas. *2008 01 07 nutarimas byloje nr. 44/06*. Konstat. d. 9 p.

profesinė savivalda yra atitinkamos profesijos atstovų *teisės vienytis į asociacijas* ir taip siekti savo interesų ir teisių atstovavimo išraiška. Trečia, profesinei savivaldai būdingas ir reikšmingų *viešojo pobūdžio funkcijų* vykdymas – profesinė savivalda kartu su valstybe reglamentuoja profesinę veiklą, daugeliu atvejų suteikia leidimus vertis profesine veikla, nustato profesinės etikos taisykles ir taiko drausminę atsakomybę, taip užtikrindama profesinių paslaugų kokybę. Šie profesinės savivaldos teisinio statuso elementai reiškia, kad, siekiant išsamiai atskleisti profesinės savivaldos ypatumus, reikėtų šį institutą vertinti tiek kitų savivaldos įgyvendinimo formų (pvz., vietos, teismų, aukštųjų mokyklų savivaldos), tiek nevyriausybinų organizacijų (pvz., įvairių asociacijų), tiek ir viešojo administravimo subjektų kontekste. Šių profesinei savivaldai būdingų teisinio statusų elementų tarpusavio suderinamumas (galimas jų prieštarumas) kelia tam tikrų iššūkių, kurie atsiskleidžia įvairioje teisinėje praktikoje.

Nenuoseklumas profesinės savivaldos klausimais pastebimas jau EŽTT ir ESTT sprendimuose. Kiekvienas iš teismų akcentuoja skirtingus profesinės savivaldos asociacijų požymius bei pateikia kitoki jų teisinės prigimties vertinimą. EŽTT nuo 1981 m. sprendimo *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium* byloje profesinės savivaldos asociacijas priskiria³¹ prie taip vadinamų „viešosios teisės asociacijų“ (pranc. – *associations de droit public*), kurioms būdingi tokie bruožai: jos steigiamos įstatymo pagrindu, yra integruotos į valstybės struktūrą, o jų veiklai būdingas administravimo, teisėkūros bei drausminės veiklos vykdymas. EŽTT laikosi pozicijos, kad tokios viešosios teisės asociacijos nepatenka į Konvencijos 11 str.,

³¹ Pvz., ECHR. *Judgement of 23 06 1981 in case Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*; ECHR. *Judgement of 29 04 1999 in case Chassagnou and others v. France*. 101 par.; ECHR. *Decision of 03 04 2001 as to the admissibility of the case O.V.R. v. Russia*; ECHR. *Decision of 06 11 2003 as to the admissibility of the case Popov and others, Vakarelova, Markov and Bankov v. Bulgaria*; CEDH. *Décision de 12 10 2004 sur la recevabilité de l'affaire Bota c. Roumanie*.

įtvirtinančio asociacijų laisvę, veikimo sritį ir joms nėra suteikiama atitinkama apsauga, t. y. jos apkritai nėra laikomos asociacijomis Konvencijos prasme. Visai kitą kontekstą profesinės savivaldos subjektų priskyrimo viešajam sektoriui tendencijai suteikė 2002 m. priimtas ESTT sprendimas *Wouters ir kiti* byloje³², kurioje, be kitų klausimų, ESTT vertino Nyderlandų advokatų savivaldos organizacijos teisinį statusą ir nusprendė, kad tokie subjektai nepriklauso viešajam (valstybiniam) sektoriui ir yra laikytini ūkio subjektų asociacijomis (angl. – *associations of undertakings*), vienijančiomis ekonominę veiklą (profesinių paslaugų teikimą) vykdančius asmenis. Buvo konstatuota, kad profesinės savivaldos asociacijų veiksmai ir sprendimai, reglamentuojantys jų narių veiklą (t. y. būtent viešosioms tradiciškai priskiriamos funkcijos), gali būti vertinami pagal konkurencijos teisės reikalavimus.

Lietuvos bendrosios kompetencijos bei administraciniuose teismuose prieštaringa profesinės savivaldos teisinė prigimtis atsispindi bylose, kuriose nagrinėtas klausimas, ar profesinės savivaldos asociacijos gali būti laikomos viešojo administravimo subjektais. Kai kurios Lietuvoje veikiančios profesinės savivaldos asociacijos (pvz., Auditorių rūmai) teismų yra nuosekliai pripažįstamos viešojo administravimo subjektais, akcentuojant jų vykdomas viešojo pobūdžio funkcijas³³, tuo tarpu kitos (pvz., Lietuvos advokatūra, Antstolių rūmai) – nelaikomos viešojo administravimo subjektais, pabrėžiant jų kaip nevyriausybinių organizacijų, dažnu

³² ESTT. 2002 02 19 sprendimas byloje C–309/99 (*Wouters ir kiti*).

³³ Pvz., LVAT. 2011 01 10 nutartis administracinėje byloje nr. I–444–16/2010; LVAT. 2011 11 11 nutartis administracinėje byloje nr. AS492–766/2011; LVAT. 2017 03 03 nutartis administracinėje byloje nr. A–2902–556/2017; LVAT. 2018 04 11 nutartis administracinėje byloje nr. A–80–438/2018; Teisingumo kolegija. 2010 01 07 nutartis teisingumo byloje nr. T–01/2010; Teisingumo kolegija. 2012 04 03 nutartis teisingumo byloje nr. T–62/2012.

atveju – įgyvendinančių savivaldos teisę, statusą³⁴. Tokia skirtinga praktika yra susiklosčiusi bylose, kuriose buvo skundžiami iš esmės tapataus pobūdžio profesinės savivaldos asociacijų veiksmai ar neveikimas, dažniausiai – tam tikri asociacijų organų priimti sprendimai narių atžvilgiu, susiję su teisės vykdyti profesinę veiklą apribojimu ar panaikinimu.

Nenuoseklumas profesinės savivaldos klausimais matyti ir įstatymų leidėjo veikloje. Seime svarstant atskirų profesijų savivaldos teisės nustatymo klausimus (ypač pastaraisiais metais), keliami vis tie patys, atrodytų, jau aiškūs ir kitų profesijų savivaldos atveju išspręsti klausimai, pvz., svarstant architektų bei patentinių patikėtinių profesinės savivaldos kūrimą buvo abejojama, ar privaloma narystė profesinės savivaldos asociacijose bus suderinama su jų kaip asociacijų teisinę formą turinčių asmenų teisine padėtimi, taip pat abejota, ar šios profesijos gali būti laikomos valstybės kontroliuojamomis profesijomis, kurioms laiduojama savivaldos teisė³⁵. Kitas ryškus aspektas – tai netolygi įstatymų leidėjo pozicija

³⁴ Pvz., LVAT. 2009 10 23 nutartis administracinėje byloje nr. AS556–642/2009; LVAT. 2009 12 11 nutartis administracinėje byloje nr. AS442–741/2009; LVAT. 2012 06 15 nutartis administracinėje byloje nr. AS143–382/2012; LVAT. 2014 06 18 nutartis administracinėje byloje nr. AS146–261/2014; LVAT. 2015 10 14 nutartis administracinėje byloje nr. AS–1214–552/2015; LVAT. 2015 11 30 nutartis administracinėje byloje nr. AS1360–146/2015; LVAT. 2015 12 09 nutartis administracinėje byloje nr. eAS1418–146/2015; LVAT. 2017 01 09 nutartis administracinėje byloje nr. I–9–756/2017; LVAT. 2017 06 08 nutartis administracinėje byloje nr. eAS–517–438/2017; Teisingumo kolegija. 2016 12 08 nutartis teisingumo byloje nr. T–103/2016; Lietuvos apeliacinis teismas. 2018 03 22 nutartis civilinėje byloje nr. e2–378–180/2018.

³⁵ 2016 05 13 Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada dėl Architektų rūmų įstatymo nr. X–914 1, 2, 3, 4 ir 11 straipsnių pakeitimo ir 18 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto nr. XIIP–4374; 2015 03 09 Ūkio ministerijos raštas nr. (15.27–91)–3 „Dėl Lietuvos Respublikos patentinių patikėtinių įstatymo projekto“, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/6560e940c65411e48799bc57840226ce?jfwid=t>

profesinės savivaldos, kaip valstybės vykdomos kontrolės ir reglamentavimo veiklos alternatyvos, palaikymo klausimais. Viena vertus, pabrėžiant savireguliacinės sistemos privalumus, profesinės savivaldos subjektų skaičius pastaraisiais metais plečiamas – 2016 m. sukurta architektų savivalda, 2017 m. – patentinių patikėtinių savivalda, 2018 m. ryškiai sustiprinti Draudimų brokerių rūmų įgaliojimai, numatant jiems įgaliojimus suteikti teisę asmenims vykdyti draudimo brokerio veiklą bei šią teisę panaikinti, o nuo 2020 m. pradeda veikti Nemokumo administratorių rūmai³⁶. Tuo tarpu kitos profesinės savivaldos asociacijos – Odontologų rūmų – atžvilgiu elgtasi priešingai: nuolat siūlyta siaurinti jų turimus įgaliojimus, kol 2019 m. pabaigoje odontologų savivalda apskritai buvo panaikinta³⁷. Šiame kontekste atskirai reikėtų paminėti 2019 m. Vidaus reikalų ministerijos inicijuotą Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą³⁸, kurio pirminiame variante buvo siūlyta (tiesa, vėliau šio siūlymo atsisakyta³⁹) ne tik panaikinti galimybę naujai steigiamoms asociacijoms vykdyti viešąjį administravimą, tačiau buvo numatytas įpareigojimas peržiūrėti visus šiuo metu asociacijų (taigi ir profesinę savivaldą įgyvendinančių asociacijų) turimus viešojo administravimo įgaliojimus ir juos perduoti kitiems subjektams, nebent toks perdavimas būtų objektyviai neįmanomas. Tokiu būdu buvo siekta panaikinti didžiąją dalį profesinės savivaldos asociacijų vykdomų funkcijų.

[b078lp9w>](#). 10 p.; 2016 07 25 Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada dėl Patentinių patikėtinių įstatymo projekto nr. XIIP-4628.

³⁶ Architektų rūmų įstatymo nr. X-914 1, 2, 3, 4, 11 straipsnių pakeitimo ir 18 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas (*TAR*, 2016, nr. 26508); Patentinių patikėtinių įstatymas; Draudimo įstatymo nr. IX-1737 pakeitimo įstatymo (*TAR*, 2018, nr. 6971) 44 ir 46 str.; Juridinių asmenų nemokumo įstatymo 156 str.

³⁷ Odontologų rūmų įstatymo nr. IX-1929 pripažinimo netekusiu galios įstatymas.

³⁸ 2019 09 30 Viešojo administravimo įstatymo nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo projekto nr. 19-3162(3) 1 str., 3 str. 5 d.

³⁹ 2019 11 07 Viešojo administravimo įstatymo nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo projektas nr. XIIP-4142.

Vykdomosios valdžios kontekste daugiausiai dėmesio profesijų reguliavimui bei jų savivaldai yra skyrusi Europos Komisija. Nuo 2004 m. Europos Komisija yra parengusi keletą programinių dokumentų⁴⁰, kuriuose akcentuota laisvųjų profesijų vykdomos veiklos reikšmė ES siekiant tapti konkurencingusia žinių ekonomika pasaulyje: laisvosios profesijos sukuria beveik 9% visos ES bendrojo vidaus produkto ir sudaro netgi trečdalį ES paslaugų sektoriaus. Europos Komisija skatina, kad valstybės narės peržiūrėtų profesijoms taikomą reguliavimą (tiek valstybės, tiek profesinės savivaldos lygiu), kad būtų atsisakyta konkurenciją paslaugų srityje ribojančių reikalavimų. Atsižvelgiant būtent į šį konkurencingumo skatinimo kontekstą, pabrėžtina, kad Lietuvoje su profesinės savivaldos klausimais palyginti daug yra susidūrusi Konkurencijos taryba. Ji yra priėmusi du nutarimus dėl profesinės savivaldos asociacijų⁴¹, kuriuose

⁴⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission – Report on Competition in Professional Services*. COM(2004) 83 final; EUROPOS KOMISIJA. *Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui: Laisvosios profesijos – didesnių reformų galimybė*. KOM(2005) 405 galutinis. P. 3; EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation of the Services Directive. A partnership for new growth in services 2012–2015*. COM(2012) 261 final; EUROPOS KOMISIJA. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui: Veiksmų planas „Verslumas 2020“ – Verslumo dvasios atkūrimas Europoje*. KOM(2012) 795 galutinis; EUROPOS KOMISIJA. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui: dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais reglamentuojama galimybė užsiimti profesine veikla*. KOM(2013) 676 galutinis. P. 2, 10; EUROPEAN COMMISSION. *Final report of the working group – Action lines for bolstering the business of liberal professions*, 2015, <<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/15134/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>>. P. 5, 10–13.

⁴¹ Konkurencijos taryba. 2007 06 21 nutarimas nr. 2S–15; Konkurencijos taryba. 2018 04 26 nutarimas nr. 2S–2(2018).

laikėsi pozicijos, kad Auditorių rūmai bei Notarų rūmai veikia kaip ūkio subjektų asociacijos ir vertino jų veiksmų suderinamumą su Konkurencijos įstatymu. Nors atrodytų, kad Konkurencijos tarybos nutarimai priimti vadovaujantis jau minėta ESTT praktika ir pozicija dėl profesinės savivaldos asociacijų, pabrėžtina, kad bent jau nutarimas Notarų rūmų atžvilgiu sutiktas itin kritiškai – Notarų rūmai Konkurencijos tarybos poziciją pavadinio ne tik nepagrįsta, bet ir nelogiška, ir netgi „absurdiška“ (sic!)⁴². Panašiu metu Konkurencijos taryba taip pat yra pateikusi įspėjimą Architektų rūmams dėl tam tikrų jų veiklos aspektų ir galimo interesų konflikto, tačiau šiuo atveju rūmai jau buvo vertinti kaip viešojo administravimo veiklą vykdančias subjektas, t. y. visai kitaip nei Notarų rūmai⁴³. Tokios praktinės situacijos itin gerai iliustruoja egzistuojantį principinį nesutarimą (ir net konfliktą) dėl esminių profesinės savivaldos teisinės prigimties aspektų.

Būtent išsamesni profesinės savivaldos instituto tyrimai, atskleidžiantys profesinės savivaldos teorinę sampratą bei praktinius jos organizavimo klausimus, taip pat aiškiai apibrėžiantys profesinės savivaldos teisinį statusą, galėtų padėti atsakyti į aptartoje teisinėje praktikoje kylančius probleminius klausimus bei susidaryti tam tikrą

⁴² STRAČKAITIS, M. Pranešimas 2017 12 02 tarptautinėje konferencijoje „Lietuvos notariato reformos 25–metis“. *Notariatas*, nr. 26, 2018, p. 6–8. P. 7; NOTARŲ RŪMAI. *Notarų rūmai: Konkurencijos taryba nubaudė notarų savivaldą už galiojančių teisės aktų laikymąsi*, 2018, <<https://www.notarurumai.lt/naujienos/notarai-ziniasklaidoje/notaru-rumai-konkurencijos-taryba-nubaude-notaru-savivalda-uz-galiojanciu-teises-aktu-laikymasi>>; NOTARŲ RŪMAI. *Teismas panaikino visus kaltinimus Notarų rūmams, priminė konkurencijos prievaidams teisės pradžiamokslį*, 2019, <<https://www.notarurumai.lt/naujienos/naujienos/teismas-panaikino-visus-kaltinimus-notar-rumams-primin-konkurencijos-prievaidams-teiss-pradiamoksl>>.

⁴³ KONKURENCIJOS TARYBA. *Architektų rūmai išpėti dėl galimo interesų konflikto*, 2019, <<http://www.kt.gov.lt/naujienos/architektu-rumai-ispeti-del-galimo-interesu-konflikto>>.

kritišką poziciją dėl nacionaliniu bei ES lygiu vykstančių teisinių procesų profesinės savivaldos srityje.

2. Tyrimo objektas, tikslas ir uždaviniai

Šio mokslinio darbo objektas yra profesinės savivaldos institutas Lietuvoje viešojoje teisėje⁴⁴. Tyrimas apima šiuos profesinės savivaldos įgyvendinimo aspektus: profesinės savivaldos santykį su kitomis savivaldos įgyvendinimo formomis, profesinės savivaldos konstitucinį statusą, profesinę savivaldą apibrėžiančius požymius, profesinę savivaldą įgyvendinančius subjektus ir jų klasifikaciją, profesinės savivaldos organizacinę struktūrą, vykdomas funkcijas ir finansavimą, profesinės savivaldos ir valstybės institucijų santykius, taip pat profesinės savivaldos teisiniam statusui būdingus elementus.

Šis tyrimas yra orientuotas į Lietuvos nacionalinius profesinės savivaldos asociacijų veiklos pagrindus, todėl pirmiausiai atliekamas nacionalinės konstitucinės ir administracinės teisės kontekste. Darbe tiriami Lietuvos nacionaliniai teisės aktai bei nacionalinių teismų praktika profesinės savivaldos klausimais, tačiau taip pat įvertinama nacionalinei profesinės savivaldos sampratai itin svarbi supranacionalinių teismų – EŽTT ir ESTT – jurisprudencija bei ją analizuojančių užsienio teisės mokslininkų darbai. Siekiant pateikti platesnį požiūrį į galimus įvairius profesinės savivaldos veikimo aspektus, darbe aptariami pasirinktų užsienio valstybių – Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Lenkijos – teisės doktrinos akcentuojami profesinės savivaldos sampratos ir teisiniai probleminiai aspektai.

Profesinė savivalda įgyvendinama per atskirus juridinius asmenius – profesinės savivaldos asociacijas, todėl šiame tyrime nėra analizuojama pačią profesinę veiklą vykdančių asmenų (advokatų, notarų, antstolių, patentinių patikėtinių, nemokumo administratorių,

⁴⁴ Šis tyrimas neapima baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso teisės šakų.

auditorių, draudimo brokerių ar architektų) profesinė veikla ir etika, jos reglamentavimas ar tokią profesinę veiklą vykdančių asmenų teisinio statuso klausimai.

Šio mokslinio darbo *tikslas* – ištirti Lietuvos viešajai teisei būdingą profesinės savivaldos institutą ir teisinius jo pagrindus, t. y. suformuluoti profesinės savivaldos sampratą, apibrėžti profesinei savivaldai būdingus organizavimo ir veiklos principus ir įvertinti profesinės savivaldos teisinio statuso problematiką.

Tikslui pasiekti sprendžiami šie *uždaviniai*:

4) apibrėžiami profesinės savivaldos, kaip vienos iš savivaldos įgyvendinimo formų, samprata ir pagrindiniai požymiai;

5) nustatomi ir ištiriami pagrindiniai profesinės savivaldos teisiniai organizavimo ir veiklos elementai – organai, finansavimo tvarka, vykdomos funkcijos;

6) įvertinama profesinės savivaldos teisinio statuso problematika, atskleidžianti poreikį svarstyti apie profesinės savivaldos asociacijas, kaip specialią asociacijų kategoriją.

3. Tyrimo naujumas ir reikšmė

Lietuvos teisės moksle profesinė savivalda kaip atskiras teisinis institutas buvo palyginti mažai tirta ir vertinta. Iki šiol trūksta ne tik specialių, atskiriems profesinės savivaldos klausimams (pvz., privalomos narystės reikalavimui, viešojo pobūdžio funkcijoms) skirtų tyrimų, bet ir išsamesnių profesinės savivaldos sampratą apibrėžiančių mokslo darbų. Disertacijoje siūlomas profesinės savivaldos sampratos suformulavimas pirmiausiai reikšmingas Lietuvos teisės mokslui – tai yra pirmasis mokslinis teisinis tyrimas, išsamiai apibrėžiantis profesinę savivaldą, nustatantis jos organizavimo pagrindus bei įvertinantis profesinės savivaldos teisinio statuso problematiką.

Tyrimo konstrukcija apima profesinės savivaldos sampratą išgryninant šiam institutui būdingus (jo esmę apibūdinančius) požymius bei vertinant šį institutą kitų savivaldos įgyvendinimo formų sistemoje.

Tyrime aptariami istoriniai konstitucinio teisinio reguliavimo klausimai bei kai kurių profesinės savivaldos asociacijų kūrimosi aplinkybės prisideda prie dalies profesinės savivaldos teisinių tradicijų rekonstravimo. Tyrime pirmą kartą, išsamiai apibrėžus profesinės savivaldos požymius, vienoje vietoje įvardinamos *visos* profesinės savivaldos teisę turinčios profesijos bei profesinę savivaldą įgyvenančios asociacijos – iki šiol mokslo darbuose buvo aptariami tik kai kurių profesinės savivaldos asociacijų atvejai ir niekur nebuvo pateiktas (užfiksuotas) baigtinis profesinę savivaldą įgyvendinančių subjektų sąrašas. Tyrimas apima visapusišką profesinę savivaldą įgyvendinančių asociacijų teisinių veiklos organizavimo pagrindų (vidinės struktūros, finansavimo, funkcijų vykdymo) analizę, taip pat atskleidžia šių asociacijų santykį su atskiromis kitomis viešųjų juridinių asmenų (tokių kaip viešojo administravimo subjektai, ūkio subjektų asociacijos ir savanoriškos asociacijos) kategorijomis.

Atliktas tyrimas pateikia ir praktinių problemų sprendimų. Darbe siūloma tam tikrais klausimais keisti nacionalinių teismų praktiką, pateikiamas kritinis EŽTT ir ESTT jurisprudencijos bei Europos Komisijos siūlytų teisinio reguliavimo tobulinimo iniciatyvų vertinimas. Disertacija galėtų būti naudojama kaip vienas šaltinių ateityje rengiant įstatymų projektus, kuriais būtų kuriamos naujos profesinės savivaldos asociacijos ar keičiami šiuo metu veikiančių profesinės savivaldos asociacijų įgaliojimai.

4. Tyrimo metodai

Atliekant šį tyrimą buvo taikyti toliau aptarti mokslinio tyrimo metodai.

Lingvistinis metodas naudotas kaip pirminis tyrimo metodas, analizuojant Konstitucijoje bei įstatymuose įtvirtintas nuostatas, teismų praktikoje pateikiamą vertinimą, susijusius su profesinės savivaldos klausimais. Naudojant šį metodą buvo tiriama, ar tos pačios formuluotės žodžiai, vartojami skirtinguose teisės aktuose bei teismų sprendimuose gali būti aiškinami tapaciai ar skirtingai, taip pat siekta

nustatyti, ar vartoti žodžiai yra bendrinės ar specializuotos kalbos žodžiai ir pan. Lingvistinis tyrimo metodas buvo itin reikšmingas siūlant tam tikrų sąvokų (pvz., personalinės savivaldybės), taip pat teikiant pasiūlymus dėl teismų praktikos keitimo, formuluojant disertacijos išvadas.

Sisteminis tyrimo metodas naudotas siekiant pabrėžti, kad profesinė savivalda yra tam tikros sistemos, visumos dalis ir turi aiškią vietą toje sistemoje, pvz., nustatant profesinės savivaldos vietą tarp kitų savivaldos įgyvendinimo formų, priskiriant profesinės savivaldos asociacijas viešojo administravimo subjektų sistemai, išskiriant atskirą asociacijų kategoriją. Tyrimo metu nagrinėtos visos Lietuvoje veikiančios profesinės savivaldos asociacijos, siekiant pateikti sisteminių (bendrą) požiūrį į visoms joms bendrai būdingą organizacinę struktūrą, finansavimo šaltinius, funkcijas.

Loginis tyrimo metodas naudotas viso mokslinio tyrimo metu siekiant išgryninti ir apibrėžti pagrindinius profesinės savivaldos požymius, suformuluoti profesinės savivaldos sampratą. Loginis metodas plačiausia naudotas analizuojant nacionalinių ir supranacionalinių teismų sprendimuose pateikiamus argumentus, taip pat siekiant nustatyti kai kuriuose iš šių sprendimų nustatytus prieštaravimus ir jų tarpusavio nenuoseklumą bei teikiant pasiūlymus dėl teismų galimų naudoti argumentų.

Dokumentų ir kitų tyrimo šaltinių analizės metodas naudotas tirti tyrimų apžvalgoje nurodytus teisės doktrinos bei istoriografijos darbus bei teisinį reglamentavimą (Konstituciją, ES teisės aktus, įstatymus, poįstatyminius teisės aktus, profesinės savivaldos asociacijų priimtus aktus), paskelbtus iki 2020 06 01. Atskirai paminėtina, kad 2020 05 28, buvo priimta nauja Viešojo administravimo įstatymo redakcija⁴⁵, įsigaliosianti 2020 11 01. Disertacijoje pirmiausiai remiamasi 2020 06 01 galiojančiu Viešojo administravimo įstatymu, tačiau pateikiamas

⁴⁵ Viešojo administravimo įstatymo nr. VIII–1234 pakeitimo įstatymas (*TAR*, 2020, nr. 12819).

vertinimas ir dėl to, ar analizuojamos nuostatos išliks ir naujos redakcijos Viešojo administravimo įstatymą. Šis tyrimo metodas taip pat naudotas analizuojant remiantis kokybiniais kriterijais atrinktą šiam tyrimui aktualią EŽTT, ESTT, Konstitucinio Teismo, Lietuvos bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų praktiką iki 2020 06 01: 1) visus iki nurodytos datos priimtus EŽTT sprendimus, susijusius su profesinės savivaldos asociacijų teisiniu statusu ir jų santykiu su Konvencijoje įtvirtinta asociacijų laisvės apsauga; 2) visus iki nurodytos datos ESTT sprendimus, susijusius su galimybe profesinės savivaldos asociacijos taikyti konkurencijos teisės nuostatas, taip pat šiose bylose pateiktas generalinio advokato išvadas; 3) visus iki nurodytos datos priimtus Konstitucinio Teismo nutarimus profesinės savivaldos klausimais; 4) pagrindinius iki nurodytos datos priimtus Konstitucinio Teismo nutarimus, formuluojančius konstitucinę doktriną savivaldos teisės, asociacijų laisvės, valstybės funkcijas vykdančių institucijų sampratos, demokratijos principo ir atsakingo valdymo principo klausimais; 5) pagrindinius iki nurodytos datos priimtus bendrosios kompetencijos teismų sprendimus bylose, kuriose buvo sprendžiami tam tikri su profesine savivalda susiję klausimai (pvz., dėl profesinės savivaldos organų, įgaliojimų, teisinio statuso); 6) visus nuo 2007 01 01 (kai įsigaliojo Viešojo administravimo įstatymo nuostatos, prie viešojo administravimo subjektų priskiriančios asociacijas) iki nurodytos datos priimtus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, LVAT, Teisingumo kolegijos, Lietuvos apeliacinio teismo, Vilniaus apygardos teismo, Vilniaus apygardos administracinio teismo, Lietuvos vyriausiosios administracinių ginčų komisijos sprendimus bylose, kuriose buvo pasisakyta dėl profesinės savivaldos asociacijų priskyrimo ar nepriskyrimo viešojo administravimo subjektams.

Lyginamosios teisėtyros metodas naudotas dviem atvejais. Pirmiausiai – lyginant visas Lietuvoje veikiančias profesinės savivaldos asociacijas įvairiais jų veiklos aspektais, pvz., jų vykdomas funkcijas, turimus įgaliojimus, jų organų kompetenciją, valstybės institucijų įgaliojimus kontroliuoti atitinkamas profesinės savivaldos

asociacijas. Taip pat lyginamasis metodas naudotas siekiant atskleisti kai kuriuos profesinės savivaldos sampratos, organizavimo ir teisinio statuso aspektus, kurie yra būdingi kitoms užsienio valstybėms – Vokietijai, Prancūzijai, Jungtinei Karalystei (specifiškai – Anglijos teisei (angl. – *English law*), taikomai Anglijoje ir Velse) bei Lenkijai. Vokietija, Prancūzija ir Jungtinė Karalystė (specifiškai – Anglijos teisės sistema) lyginamajam tyrimui pasirinktos kaip itin senas, tačiau kartu ir tarpusavyje labai skirtingas profesinės savivaldos bei viešojo administravimo sistemas bei tradicijas turinčios valstybės – siekta parodyti, kad, nepaisant šių valstybių teisinių sistemų skirtumų, visoms joms yra būdingas profesinės savivaldos institutas. Lenkija pasirinkta kaip Lietuvai istoriškai ir teisinės sistemos požiūriu artima valstybė, kurioje profesinė savivalda yra tiesiogiai įtvirtinta Konstitucijoje, kas yra itin išskirtinis dalykas tarp visų Europos valstybių. Nagrinėjamų valstybių teisės doktrinos pozicija profesinės savivaldos klausimais naudota iliustraciniais tikslais, nes ji yra itin sąlygota nacionalinių konstitucinės ir administracinės teisės sistemų bei nacionalinių teisinių tradicijų, todėl daugeliu atvejų negali būti tiesiogiai pritaikyti (perkelta) Lietuvoje veikiančios profesinės savivaldos atžvilgiu.

Istorinis tyrimo metodas tyrimui pirmiausiai buvo reikalingas dėl to, kad svarbi Lietuvos teisės doktrinos profesinės savivaldos klausimu dalis buvo suformuluota tarpukario Lietuvoje. Analizuojant šią teisės doktriną buvo svarbu įvertinti tuo metu galiojusį teisinį reguliavimą bei tam tikras istorines aplinkybes. Istorinis tyrimo metodas taip pat buvo naudotas siekiant nustatyti, ar profesinė savivalda istoriniu požiūriu buvo konstitucinio lygmens savivalda, taip pat aptariant atskirų profesinės savivaldos asociacijų kūrimosi aplinkybes. Istorinio tyrimo metodo naudojimas šiame tyrime prisidėjo bent prie dalies Lietuvos teisės tradicijos profesinės savivaldos klausimais rekonstravimo. Šiame darbe nebuvo tirti teisiniai profesinės savivaldos klausimai iš laikotarpių, kai Lietuva buvo Rusijos imperijos ir Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos

sudėtyje, nes jie nelaikytini Lietuvos teisės tradicijų tęstinumo laikotarpiais⁴⁶.

Teleologinis tyrimo metodas bei *įstatymų leidėjo ketinimų metodas*, buvo svarbūs analizuojant *travaux préparatoire* medžiagą – parengiamuosius Lietuvos bei ES institucijų dokumentus, daugiausiai – įstatymų projektus, jų aiškinamuosius raštus bei pastabas projektams, siekiant nustatyti darbe aptariamų teisinių institutų ir kategorijų tikslus bei paskirtį, taip pat tai, ko įstatymų leidėjas siekė juos rengdamas ir patvirtindamas.

5. Ginamieji teiginiai

1) Profesinė savivalda turėtų būti laikoma *expressis verbis* nekonstitucionalizuota personalinės savivaldos įgyvendinimo forma, kuriai būdingi specialūs šios savivaldos subjektai, speciali savivaldos sukūrimo (steigimo) tvarka, privalomo dalyvavimo savivaldoje reikalavimas bei vykdomos dvejopos – privataus bei viešojo pobūdžio – funkcijos.

2) Pagrindiniu profesinę savivaldą įgyvendinančių asociacijų veiklos išskirtinumu turėtų būti laikomas viešojo pobūdžio (valstybės

⁴⁶ ŽALIMAS, D. *Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. kovo 11 d. tarptautiniai teisiniai pagrindai ir pasekmės*. Vilnius: Demokratinės politikos institutas, 2005. P. 324, 325, 330, 331; VAIČAITIS, V. A.; *et. al.* 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulės istorinė retrospektyva. *Lietuvos konstitucionalizmo istorija (istorinė Lietuvos konstitucija). 1937 m. – 1566 m. – 1791 m. – 1918 m. – 1990 m.* Red. V. A. Vaičaitis. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2016, p. 63–200. P. 64, 65; MAKSIMAITIS, M. 1918–1940 metų Lietuvos konstitucijos. *Lietuvos konstitucionalizmas. Ištakos, raida ir dabartis*. Red. D. Žalimas, *et. al.* Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2018, p. 67–92. P. 88; JAKUBČIONIS, A.; SINKEVIČIUS, V.; ŽALIMAS, D. Sovietų Sąjungos agresija ir Lietuvos okupacija 1940–1990 metais. Pasipriešinimas sovietinei okupacijai: Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija. *Lietuvos konstitucionalizmas. Ištakos, raida ir dabartis*. Red. D. Žalimas, *et. al.* Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2018, p. 93–123. P. 93.

perduotų) funkcijų (tokių kaip teisės verstis profesine veikla suteikimas ir panaikinimas, profesinės veiklos reglamentavimas ir kontrolė) vykdymas savarankiškai ir (arba) kartu su atsakingomis valstybės institucijomis.

3) Profesinę savivaldą įgyvendinančios asociacijos turėtų būti laikomos *sui generis* asociacijų kategorija, kuriai būdingi įvairūs teisinio statuso elementai (viešojo administravimo subjekto, ūkio subjektų asociacijos, savivaldą įgyvendinančio subjekto) ir kuriai nėra garantuojama tokios pačios apimties asociacijų laisvės apsauga bei toks pat autonomiškumas viešosios valdžios atžvilgiu kaip savanoriškoms asociacijoms.

6. Svarbiausi tyrimo rezultatai

Tyrimo rezultatai išdėstyti trijose disertacijos dalyse bei prieduose.

Pirmojoje dėstomojoje dalyje „*Profesinės savivaldos samprata*“ analizuojami esminiai profesinės savivaldos aspektai, atskleidžiantys ir apibrėžiantys profesinės savivaldos sampratą: 1) profesinė savivalda įvertinama kitų savivaldos įgyvendinimo formų kontekste, nustatoma jos vieta savivaldos sistemoje; 2) ištiriamas profesinės savivaldos įtvirtinimas (ar neįtvirtinimas) istoriniuose konstituciniuose šaltiniuose bei galiojančioje Konstitucijoje; 3) suformuluojami pagrindiniai profesinę savivaldą apibūdinantys požymiai; 4) įvardinami, suklasifikuojami ir apibūdinami visi profesinę savivaldą įgyvendinantys subjektai – profesinės savivaldos asociacijos.

Antrojoje dėstomojoje dalyje „*Profesinės savivaldos organizavimas ir veikla*“ analizuojamos profesinės savivaldos praktinio įgyvendinimo aplinkybės: 1) tiriama profesinei savivaldai būdinga organizacinė struktūra (organai ir jų funkcijos); 2) analizuojamos ir klasifikuojamos profesinės savivaldos vykdomos funkcijos; 3) aptariami profesinės savivaldos finansavimo klausimai; 4) ištiriami valstybės institucijų veiksmai bendradarbiaujant su profesine savivalda ir (ar) ją kontroliuojant.

Trečiojoje dėstomojoje dalyje „*Profesinės savivaldos teisinis statusas*“ analizuojama profesinės savivaldos teisinio statuso problematika, pabrėžiant įvairius profesinės savivaldos vertinimo pūvius: 1) įvertinamos galimybės profesinės savivaldos asociacijas vertinti kaip viešojo administravimo subjektus bei aptariamoms su tokiu vertinimu susijusios pasekmės; 2) įvertinama profesinės savivaldos asociacijų priskyrimo ūkio subjektų asociacijoms konkurencijos teises prasme praktika bei aptariamoms tokio priskyrimo pasekmės; 3) įvertinamas, pagrindžiamas ir apibrėžiamas profesinės savivaldos asociacijų kaip *sui generis* asociacijų teisinis statusas.

Atliko mokslinio tyrimo rezultatai pateikiami išvadose. Prieduose susistemintai pateikiama tyrimo metu surinkta didelės apimties informacija, pagrindžianti kai kuriuos disertacijoje aptariamus klausimus.

7. Tyrimo išvados

1. *Profesinė savivalda yra viena iš Lietuvoje veikiančių personalinės savivaldos įgyvendinimo formų, kuri, vertinant teritorinės savivaldos bei kitų personalinių savivaldų kontekste, pasiūymi visiais šiais esminiais ypatumais:* 1) profesinė savivalda suteikiama personaliniu (ne teritoriniu) pagrindu specialioms subjektams – valstybės kontroliuojamoms profesijoms; 2) kitaip nei teritorinės savivaldos bei kitų personalinės savivaldos kategorijų atveju, nėra susiklosčiusi teisinė tradicija profesinę savivaldą reglamentuoti konstitucinio lygmens teisės aktais, todėl jos teisinio reguliavimo sukūrimas ar nesukūrimas, keitimas ir panaikinimas priklauso nuo įstatymų leidėjo; 3) dalyvavimo profesinėje savivaldoje visuotinumas tam tikrai asmenų grupei bei šios savivaldos finansavimas užtikrinamas privalomos narystės (ir privalomo nario mokesčio) atitinkamos profesijos atstovams reikalavimu; 4) profesinei savivaldai būdingas dvejopų – ne tik privataus, bet ir viešojo pobūdžio (valstybės perduotų) – funkcijų vykdymas, todėl konstituciniais profesinės savivaldos pagrindais reikėtų laikyti ne tik Konstitucinio

Teismo jurisprudencijoje *expressis verbis* įvardintą asociacijų laisvės principą, bet ir Konstitucijos nuostatas, apibrėžiančias valstybės institucijų sistemą ir reikalavimus šių institucijų veiklai, tokius kaip demokratijos bei atsakingo valdymo principai.

2. *Profesinei savivaldai įstatymais pavestų viešųjų funkcijų (ypač tokių, kaip teisės verstis profesine veikla suteikimas ir panaikinimas, profesinės veiklos reglamentavimas bei jos vykdymo kontrolė) vykdymas lemia tam tikrus profesinės savivaldos asociacijų veiklos organizavimo ypatumus:* 1) profesinės savivaldos asociacijos turi tik joms būdingus specializuotus profesinės etikos priežiūros organus – garbės teismus, kurie yra įgalioti nagrinėti drausmines profesinę veiklą vykdančių asmenų bylas ir taikyti jiems drausminę atsakomybę. Nors garbės teismai nėra laikomi teismais Konstitucijos 109 str. prasme, tačiau drausminėn atsakomybėn šiuose teismuose traukiamiems asmenims turi būti garantuojamos itin plačios procesinės garantijos, kildintinos iš EŽTK 6 str.; 2) valstybės institucijos turi palyginti plačius įgaliojimus (bendradarbiaujant) kartu su atitinkamos srities profesine savivalda vykdyti profesinės veiklos reglamentavimą, suteikti teisę verstis profesine veikla ar ją panaikinti, taip pat kontroliuoti profesinę veiklą vykdančius asmenis. Profesinės savivaldos asociacijos ir valstybės institucijos šiose srityse veikia pasidalindamos kompetenciją (reglamentavimo ir kontrolės įgaliojimus) profesinę veiklą vykdančių asmenų atžvilgiu. Taip pat valstybės institucijos turi įgaliojimus įstatymuose numatytais priemonėmis (dažniausiai – reikalaujamos įvairios informacijos pateikimo bei turėdamos įgaliojimus skusti profesinės savivaldos sprendimus teismui) kontroliuoti profesinę savivaldą.

3. *Profesinę savivaldą įgyvendinančių asociacijų teisinis statusas vertintinas trimis skirtingais aspektais, kurie lemia šių subjektų išskirtinumą:* 1) Viešojo administravimo įstatymo prasme profesinės savivaldos asociacijos vykdo viešąjį administravimą (norminių ir individualių administracinių aktų priėmimą, įstatymų ir administracinių sprendimų kontrolę ir administracinių paslaugų teikimą) ir ta veiklos apimtimi yra viešojo administravimo subjektai.

Pagrindas pripažinti profesinės savivaldos asociacijas viešojo administravimo subjektais yra Viešojo administravimo įstatyme įtvirtinta funkcinė viešojo administravimo subjekto samprata bei atsakingo valdymo principas; 2) konkurencijos teisės prasme profesinės savivaldos asociacijos gali tam tikrais atvejais būti pripažįstamos ūkio subjektų asociacijomis, tačiau toks jų teisinis kvalifikavimas neturi peržengti konkurencijos teisės ribų ir nedaro įtakos tam, kad tokios asociacijos gali būti laikomos viešojo administravimo subjektais; 3) nors profesinės savivaldos asociacijos turi teisinę asociacijų formą, joms nėra būdingas vienas iš esminių asociacijų laisvės doktrinos elementų – laisva asmens valia realizuojama teisė jungtis arba nesijungti į asociacijas, taip pat, dėl profesinės savivaldos vykdomų viešųjų (valstybės perduotų) funkcijų vykdymo yra kiek apribotas šių asociacijų autonomiškumas viešosios valdžios atžvilgiu. Taigi profesinės savivaldos asociacijos turi būti išskirtos į atskirą *sui generis* asociacijų kategoriją, kuriai taikytini pagrįsti asociacijų laisvės apribojimai, taip apibrėžiant aiškiai profesinės savivaldos asociacijų vietą Lietuvos viešųjų juridinių asmenų sistemoje.

8. Autorės publikacijų disertacijos tema sąrašas

1. VITKUTĖ, E. A. Asociacijų priskyrimo viešojo administravimo subjektams problematika. *Teisė*, 2018, nr. 106, p. 114–129.
2. VITKUTĖ, E. A. Regulatory framework for liberal professions in EU: threats and challenges that will be posed by *Brexit*. *How Deep is Your Law? Brexit. Technologies. Modern Conflicts: conference papers*. Vilnius: Vilnius University, 2017, p. 426–437.
3. VITKUTĖ, E. A. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nustatyti profesinės savivaldos požymiai ir jų vertinimas. *Teisė*, 2016, nr. 101, p. 176–187.
4. VITKUTĖ, E. A. Regulation of liberal professions: public protection or restrictions on competition. *Security as the purpose*

of law: conference papers. Vilnius: Vilnius University, 2015, p. 268–277.

5. AMBRAZEVIČIŪTĖ, K.; KAVOLIŪNAITĖ-RAGAUSKIENĖ, E.; VITKUTĖ, E. A. *Architektų profesinės savivaldos Lietuvoje ypatumai*. Vilnius: Lietuvos teisės institutas, 2014, <<http://www.architekturumai.lt/wp-content/uploads/LTI-analize-del-architektu-profesines-savivaldos.pdf>>.

9. Informacija apie autorę

Studijos aukštosiose mokyklose

2014 – 2019 m. doktorantūros studijos Vilniaus universiteto Teisės fakultete (Lietuva)

2016 m. – doktorantūros studijos pagal *Erasmus+* programą Ruprechto Karlo Heidelbergo universiteto Europos ir Vokietijos administracinės teisės institute (Vokietija)

2007 – 2008 m. studijos pagal *Erasmus* programą Gento universiteto Teisės ir kriminologijos fakultete (Belgija)

2004 – 2009 m. studijos Vilniaus universiteto Teisės fakultete (Lietuva), įgytas teisės magistro laipsnis

Profesinė veikla

2020 m. – iki šiol Atitikties srities vadovė *Swedbank, AB*

2014 m. – 2020 m. advokatė advokatų kontoroje *PricewaterhouseCoopers Legal Bukauskas ir partneriai*

2012 – 2014 m. teisininkė *UAB „PricewaterhouseCoopers“*

2012 m. – įgyta advokato profesinė kvalifikacija

2008 – 2012 m. teisininkė advokatų kontoroje *TGS Baltic*

Mokslinė veikla

2014, 2015 bei 2017 m. E. A. Vitkutė dirbo Lietuvos teisės institute kaip jaunesnioji mokslo darbuotoja, prisidėjo prie šių mokslo darbų (kartu su kitais bendraautoriais) rengimo: *Korupcija privačiame sektoriuje: normatyvinė samprata ir paplitimas tam tikrose srityse, Galimybės siaurinti teismo funkcijas administracinių teisės pažeidimų procese, Teisinio reguliavimo ex–post vertinimo perspektyvos Lietuvoje*.

2015 m. disertantei skirta Lietuvos mokslo tarybos metinė doktorantūros stipendija už pasiekimus akademinėje veikloje.

Tarptautiniai moksliniai renginiai

1. 2017 m. 5–ojoje Tarptautinio teisės doktorantūros tinklo organizuotoje doktorantų ir jaunųjų mokslininkų konferencijoje *How deep is your law? Brexit. Technologies. Modern Conflicts*, vykusioje Vilniaus universitete, skaitytas pranešimas „Regulatory framework for liberal professions in EU: threats and challenges that will be posed by Brexit“.
2. 2016 m. tarptautinio teisės doktorantūros tinklo organizuotame moksliniame seminare *Impact of European Court of Human Rights Decisions on Domestic Law*, vykusiame Paris Ouest Nanterre La Défense universitete, skaitytas pranešimas „Administrative liability of legal entities: impact of ECHR to the development of procedural rules in Lithuania“.
3. 2015 m. 3–joje Tarptautinio teisės doktorantūros tinklo organizuotoje doktorantų ir jaunųjų mokslininkų konferencijoje *Security as the purpose of Law*, vykusioje Vilniaus universitete, skaitytas pranešimas „Regulation of liberal professions: public protection or restrictions on competition“.
4. 2014 m. tarptautinėje mokslinėje konferencijoje *Political and Economic Challenges Stimulating Strategic Choices Towards*

Europe of Knowledge, vykusioje Kauno technologijos universiteto Europos institute, skaitė pranešimą „EU Initiative of Better Regulation and its Status in Lithuania“.

Vilnius University Press
9 Saulėtekio Ave., Building III, LT-10222 Vilnius
Email: info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Print run 40